

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**ПСИХОЛОГІЯ ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ**Спеціальність: **С4 «Психологія»**Освітньо-професійна програма: **Клінічна психологія**Код компонента в освітній програмі: **ВК 3**Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**Форма здобуття освіти: **очна (денна)**Рік навчання: **1**Семестр(и): **2 (весняний)**Тип освітнього компонента: **вибірковий**Навчальний рік: **2025-2026**Обсяг: **3 кредити ECTS (90 год.)**Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**Підсумковий контроль: **залік**Пререквізити: **обсяг знань достатній для вступу на спеціальність**Кафедра/підрозділ: **кафедра української мови, психології та педагогіки, пр. Науки, 4, корпус А, 5 поверх**Керівник освітнього компонента: **Абасалієва Оксана Миколаївна**

oksi.10.00@ukr.net

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Курс «**Психологія залежної поведінки**» спрямований на формування у здобувачів глибокого розуміння психологічних механізмів виникнення, розвитку та подолання різних форм залежностей - хімічних (алкогольна, наркотична, нікотинова) та поведінкових (ігрова, інтернет-, медіа-, харчова, сексуальна, трудовголізм тощо). Дисципліна поєднує знання клінічної, соціальної, когнітивно-поведінкової та психотерапевтичної психології, розкриває природу адикцій як дезадаптивної стратегії подолання стресу й емоційного болю. Курс сприяє підготовці фахівців до профілактики, діагностики та психокорекції залежної поведінки у різних категорій клієнтів.

МЕТА КУРСУ. Здобувачі навчатимуться аналізувати психологічні та соціальні чинники, що лежать в основі формування залежної поведінки, розуміти етапи розвитку адикції, механізми психологічної залежності, рецидиву та співзалежності. Вони оволодіють знаннями про сучасні моделі психотерапевтичної допомоги залежним особам, принципи реабілітації та ресоціалізації, а також методи роботи з їхніми близькими.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- знати основні поняття, типи та моделі залежної поведінки (психоаналітичні, когнітивно-поведінкові, системні, нейропсихологічні, біопсихосоціальні);
- розуміти психологічні механізми формування залежності: підкріплення, уникнення, компенсації, емоційного регулювання, дефіциту смислів і самоконтролю;
- володіти знаннями про фактори ризику, стадії розвитку адикції, особливості мотивації, захисні механізми та феномен співзалежності;
- уміти застосовувати психодіагностичні методики для виявлення рівня залежності, мотиваційних установок, емоційних і когнітивних особливостей особистості (DAST, AUDIT, тест Лічко, опитувальники Бека, Басса–Дарки тощо);
- використовувати набуті знання для планування профілактичних програм, проведення індивідуальної та групової психокорекції, кризового втручання, мотиваційного інтерв'ю, когнітивно-поведінкових та арттерапевтичних технік;
- розвивати професійні компетентності емпатії, стресостійкості, навички безпечного супроводу клієнтів із залежною поведінкою, етичну відповідальність та здатність до співпраці з мультидисциплінарними командами у сфері реабілітації.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (10 год.):

1. Вступ до психології залежної поведінки.
2. Біологічні та нейропсихологічні основи залежностей.
3. Психологічні механізми формування залежної поведінки.
4. Алкогольна залежність: причини, динаміка та наслідки.
5. Наркотична залежність: психологічні та нейробіологічні аспекти.
6. Тютюнова залежність та вплив нікотину на психіку.
7. Ігрова залежність (лудоманія).
8. Інтернет- та цифрова залежність.
9. Залежність від їжі та компульсивне переїдання.
10. Методи психологічної діагностики залежної поведінки.
11. Психотерапія залежної поведінки.
12. Профілактика залежної поведінки.

Перелік тем практичної роботи (20 год):

1. Вступ до психології залежної поведінки.
2. Біологічні та нейропсихологічні основи залежностей.
3. Психологічні механізми формування залежної поведінки.
4. Алкогольна залежність: причини, динаміка та наслідки.
5. Наркотична залежність: психологічні та нейробіологічні аспекти.
6. Тютюнова залежність та вплив нікотину на психіку.
7. Ігрова залежність (лудоманія).
8. Інтернет- та цифрова залежність.
9. Залежність від їжі та компульсивне переїдання.
10. Методи психологічної діагностики залежної поведінки.
11. Психотерапія залежної поведінки.
12. Профілактика залежної поведінки.

Перелік тем самостійної роботи студента (60 год.)

1. Вступ до психології залежної поведінки.
2. Біологічні та нейропсихологічні основи залежностей.
3. Психологічні механізми формування залежної поведінки.
4. Алкогольна залежність: причини, динаміка та наслідки.
5. Наркотична залежність: психологічні та нейробіологічні аспекти.
6. Тютюнова залежність та вплив нікотину на психіку.
7. Ігрова залежність (лудоманія).
8. Інтернет- та цифрова залежність.
9. Залежність від їжі та компульсивне переїдання.
10. Методи психологічної діагностики залежної поведінки.
11. Психотерапія залежної поведінки.
12. Профілактика залежної поведінки.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекції, інтерактивні дискусії, робота в малих групах, аналіз і розв'язання комунікативних ситуацій, метод кейсів, рольові ігри, моделювання професійних діалогів, тренінгові вправи з розвитку комунікативних навичок, метод самопрезентації, мозковий штурм.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70 – 120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД становить загальну навчальну діяльність (ЗНД).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. Умовою допуску до заліку є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за залік становить від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗ + 3$.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

Список рекомендованої літератури:

1. Основні підходи до дослідження залежної поведінки / [уклад. У. Б. Михайлишин]. – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2020. – 15 с.

2. Психологія залежної поведінки / [уклад. Т. Д. Мостова]. – Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2022. – 150 с.
3. Психологія залежної поведінки : навчальний посібник / А.Б.Мудрик. – Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2022. – 236 с.

Зав. кафедри української мови,
психології та педагогіки

Людмила ФОМІНА